

IMETYKSEN EDISTÄMINEN SYNNYTYS- SAIRAALOISSA

Selvitys nykyisistä
käytännöistä

Riikka Ikonen

TtT, kansallinen imetyskoordinaattori

24.3.2019

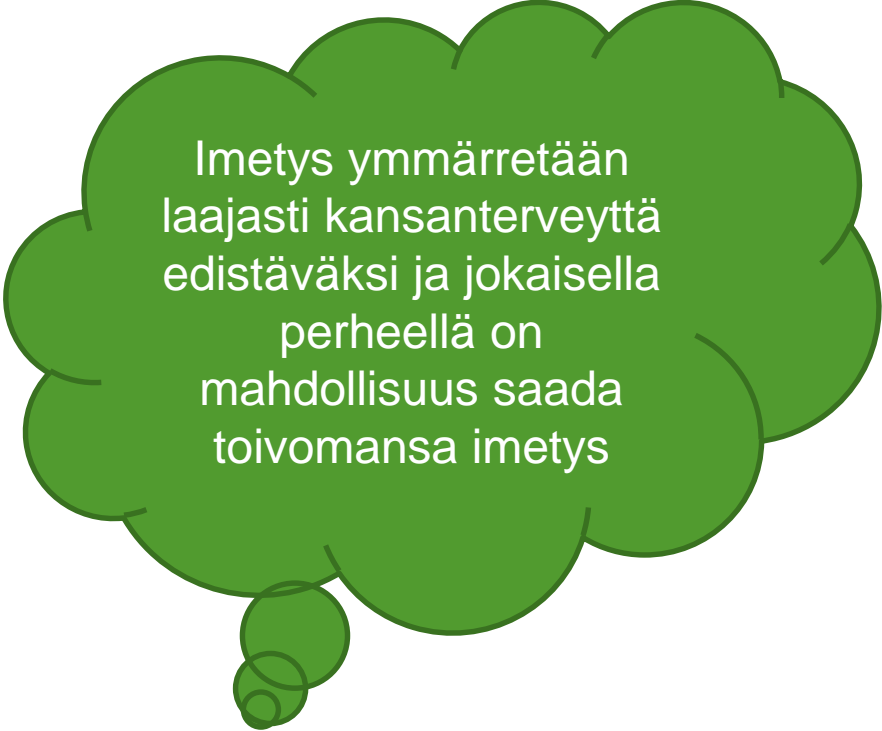
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

ENNEN VARSINAISTA AIHETTA: MITÄ IMETYSKOORDINAATTORI TEKEE?

- Imeväisruokintaselvityksen toteuttaminen
- Terveystieteiden ammattilaisten imetyškoulutuksen, -tietojen, -taitojen ja – asenteiden kartoittaminen
- Imetyksen edistäminen
 - Synnytyssairaaloiden ja neuvoloiden tukena oleminen
 - Kehittämistyön kansallinen koordinaatio ja tukeminen
 - Vauvamyönteisyysauditoinnit ja tuki prosessissa
- Imetykseen liittyvien indikaattoreiden käytön edistäminen kansallisissa seuranta- ja arviointityökaluissa
- Yhteistyön tekeminen

JA MITÄ ME TAVOITTELEMME

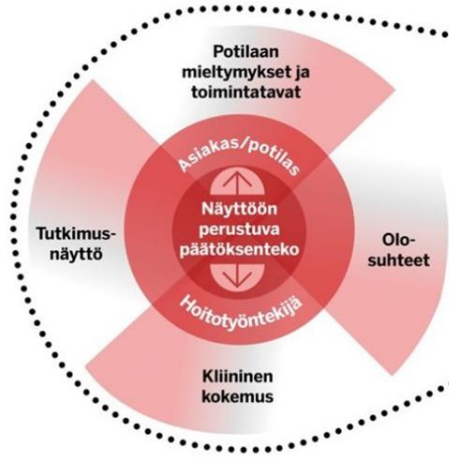
- Vuoteen 2022 mennessä:
 - 75 % synnytyssairaaloista on vauvamyönteisiä
 - 50 % äitiys- ja lastenneuvoloista valmistautuu hakemaan Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman mukaista sertifiointia
 - 80 % lapsista on täysimetettyjä 4-6 kk iässä

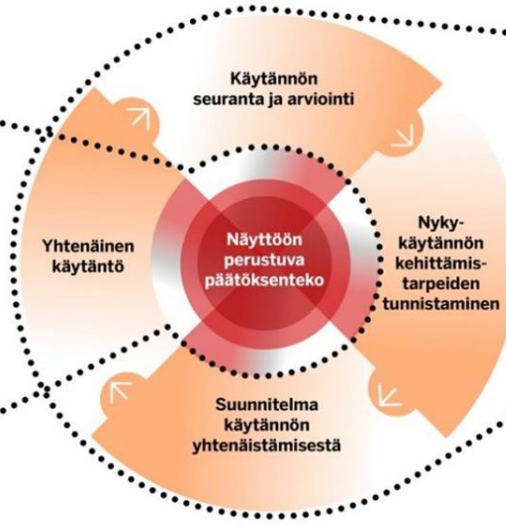
Imetys ymmärretään laajasti kansanterveyttä edistäväksi ja jokaisella perheellä on mahdollisuus saada toivomansa imetys

IMETYKSEN EDISTÄMINEN SYNNYTYSSAIRAALOISSA

- Synnytyssairaalassa imetys voidaan saada hyvään alkuun ...tai suuriin vaikeuksiin
- Vauvamyönteisyysohjelma on kimppu näyttöön perustuvia interventioita, joilla voidaan toteuttaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä ja edistää imetystä
- Terveydenhuoltolaki edellyttää näyttöön perustuvuutta:
 - §8: *Terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua.*

Näyttöön perustuva päätöksenteko

Näytön käyttöönotto organisaatiossa

Näyttöön perustuva terveydenhuolto (JBI)

Kuva: www.hotus.fi

SELVITYKSEN TARKOITUS

- Suomessa ei ole ollut kansallisesti koottua tietoa synnytyssairaaloiden imetyksen edistämisestä ja käytännöistä
- Tietoa tarvitaan:
 - Lähivuosina mahdollisesti auditoituvista sairaaloista ohjaus- ja auditointiresurssien turvaamiseksi
 - Miten sairaaloissa tällä hetkellä toteutuvat suositukset henkilökunnan imetysohjauskoulutuksen suhteen
 - Alueellisen tasa-arvon edistämiseksi tämän hetkisestä tilanteesta imetyspoliiklinikoiden toiminnan suhteen
 - Tulosten avulla voidaan arvioida tarve kansalliselle toimintakäytäntöjen yhtenäistämiselle
 - Sairaaloille tietoa heidän omasta tilanteestaan suhteessa kansalliseen tasoon ja levittää tietoa paikallisista toimintakäytännöistä muiden käytettäväksi

TOTEUTUS

- Kysely lähetettiin kaikkien 24 synnytyssairaalan ylihoitajille tai osastonhoitajille etukäteisinformaation jälkeen
- Sähköinen lomake (Webropol)
- Sisältö laadittiin yhteistyössä Kansallisen imetyksen edistämisen seurantaryhmän kanssa
- Kyselyyn vastasi 20 sairaalaa (83 %)
- Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla (numeeriset tiedot) ja teemoitellen (avoimet vastaukset)

TULOKSET

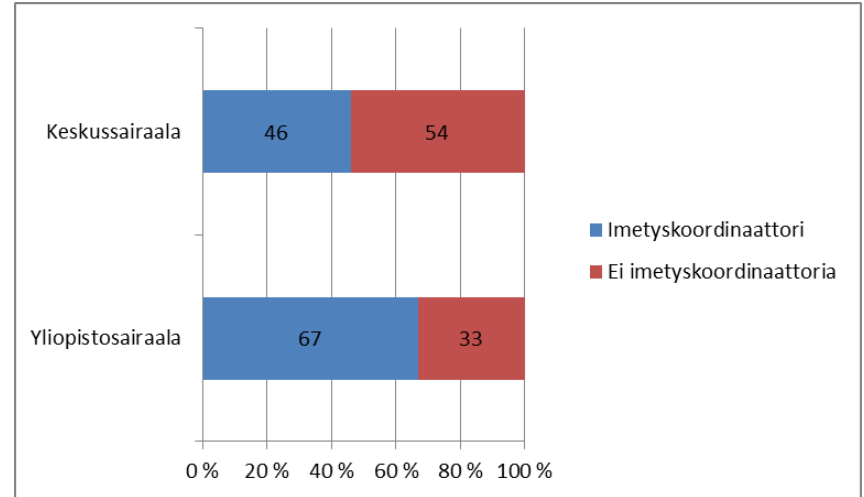
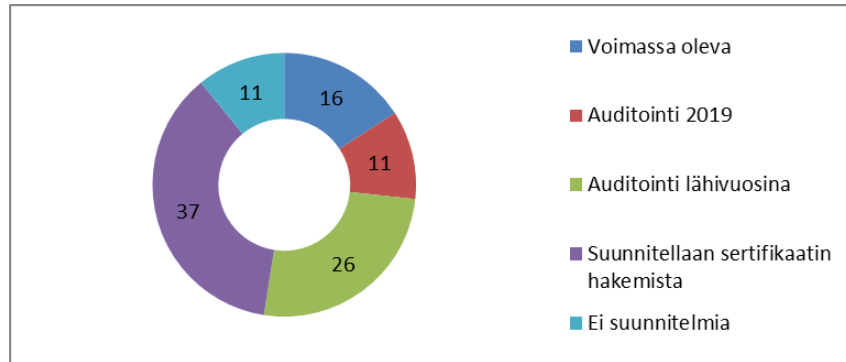
1. Perustiedot sairaalasta
2. Sairaalan suunnitelmat vauvamyönteisyyden suhteen ja imetysohjauksen kehittämisen koordinointi
3. Henkilökunnan koulutus
4. Äidinmaitokeskuksen toiminta
5. Imetyspoliklinikkatoiminta
6. Yhteistyö neuvoloiden kanssa
7. Hyvät asiat ja kehittämiskohteet
8. Hyvät käytännöt, joista muut sairaalat voisivat hyötyä
9. Toiveet kansalliselle imetyskoordinaattorille

PERUSTIEDOT SAIRAALOISTA

- Yliopistosairaaloita tai yliopistosairaalan yksiköitä 7, keskussairaaloita 13
- Synnytyksiä vuodessa (Md) 1584 (vaihteluväli 500-9000)
 - Yliopistosairaaloissa keskimäärin 4000 ja keskussairaaloissa 1400 synnytystä
- Vastasyntyneiden teho- tai tarkkailuosastolla/osastoilla hoidettuja potilaita (Md) 390 vuodessa (vaihteluväli 50-1800)
- Antenataaliosastolla, synnytysosastolla ja lapsivuodeosastolla hoitajia (Md) 58 (vaihteluväli 22-330)
- Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosastolla hoitajia (Md) 29 (vaihteluväli 11-150)

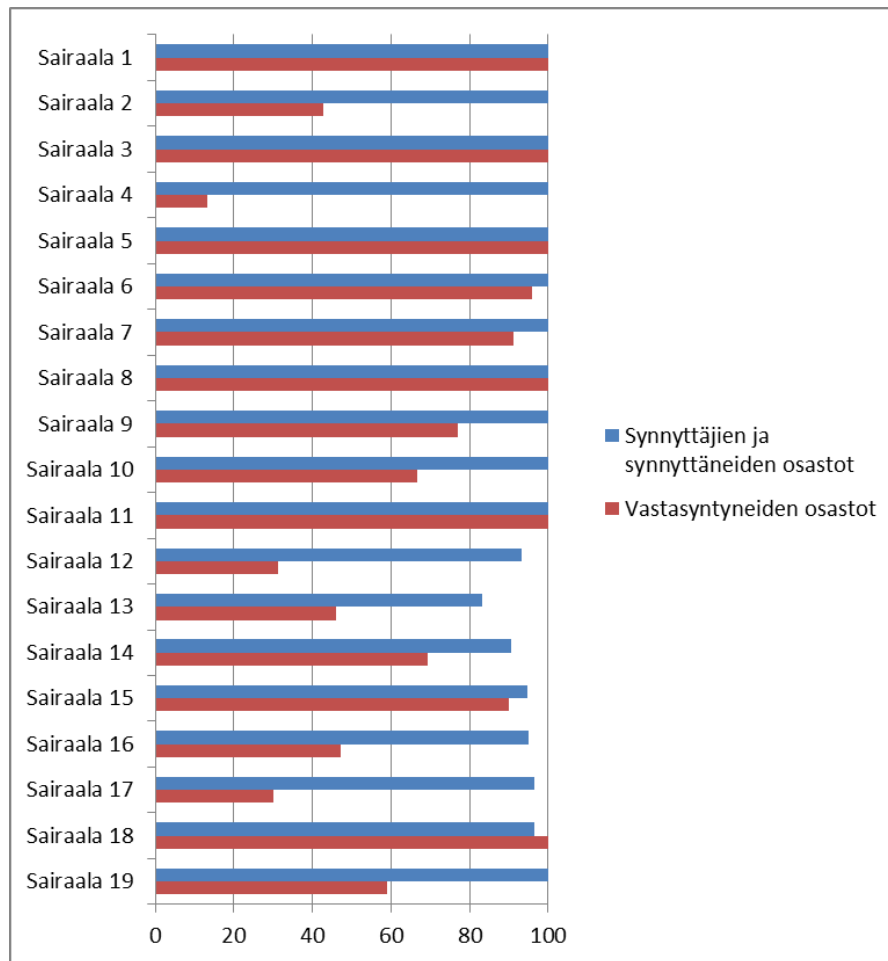
VAUVAMYÖNTEISYYS JA KOORDINAATIO

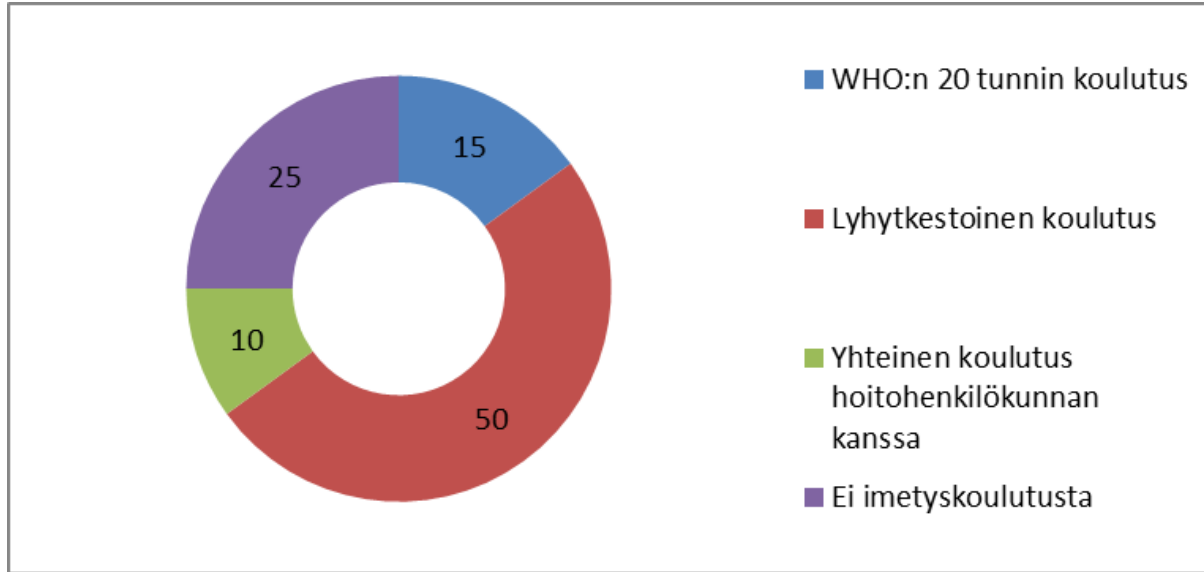
HENKILÖKUNNAN KOULUTUS

- Antenataaliosastoilla, synnytysosastoilla ja lapsivuodeosastoilla työskentelevästä hoitohenkilökunnasta
 - keskimäärin (Md) kaikki (100 %) olivat suorittaneet imetysohjaajakoulutuksen (vaihteluväli 83–100%).
 - jokaisella osastolla oli vähintään yksi imetyškouluttajakoulutuksen suorittanut hoitaja (vaihteluväli 2-17)
 - kahdeksalla osastolla (44 %) oli vähintään yksi IBCLC-tutkinnon suorittanut henkilö.
- Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosastolla työskentelevistä hoitajista
 - keskimäärin (Md) 77 prosenttia oli suorittanut WHO:n 20 tunnin imetysohjaajakoulutuksen (vaihteluväli 13-100%)
 - vähintään yksi imetyškouluttajakoulutuksen suorittanut hoitaja oli 72 prosentissa osastoja
 - vähintään yksi IBCLC-tutkinnon suorittanut hoitaja 23 prosentissa osastoja.

WHO:n 20 tunnin koulutuksen kattavuus sairaaloittain

LÄÄKÄREIDEN KOULUTUS

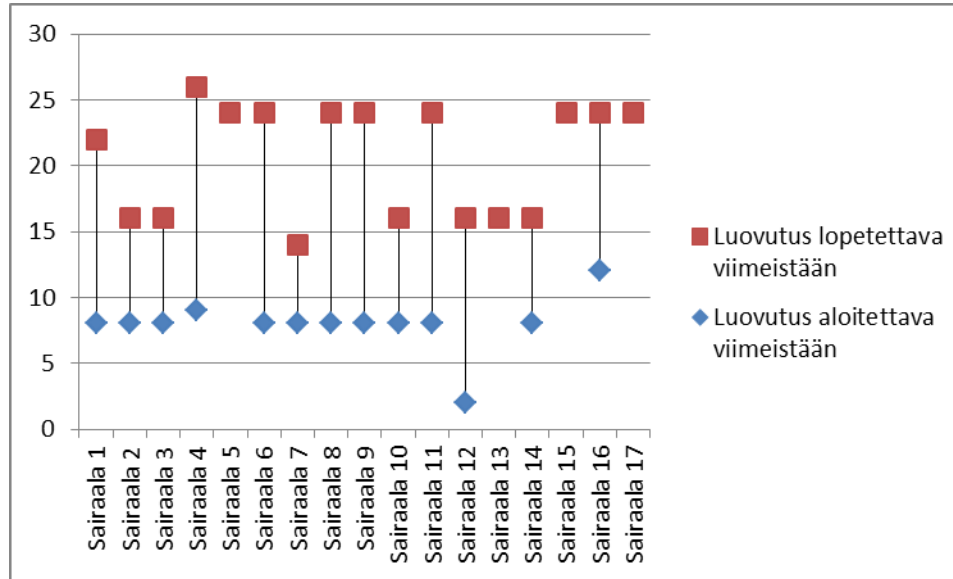
IMETYSPOLIKLINIKAN TOIMINTA

Imetyspoliklinikka	% (n)
Toimii imetyspoliklinikka	85 (17)
Ikärajaus poliklinikalle	31 (5)
Imetyskouluttaja tai IBCLC-tutkinto	
Kaikilla hoitajilla	69 (11)
Osalla hoitajista	31 (5)
Edellyttää lääkärin tai hoitajan lähetteen	25 (4)
Odotusaika	
1-2 arkipäivää	25 (4)
3-5 arkipäivää	50 (8)
Viikko	25 (4)

ÄIDINMAITOKESKUS

- Valtaosassa (80 %, n = 16) sairaaloista toimi äidinmaitokeskus. Lisäksi yksi sairaala ilmoitti, että he saavat luovutettua rintamaitoa toisen sairaalan äidinmaitokeskuksesta.
- Äidinmaitokeskuksessa työskentelevillä hoitajilla (n = 19 sairaalaa) suurella osalla (47 %, n = 9) ei ollut imetyskoulutusta. Kahdeksan (42 %) oli käynyt imetysohjaajakoulutuksen ja kaksi (11 %) imetyskouluttaja- tai IBCLC-koulutuksen.
- Luovutettua rintamaitoa jaettiin säännöllisesti vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosastolle (100 %, n = 17), lapsivuodeosastolle (88 %, n = 15), synnytysosastolle (41 %, n = 7) ja muille lastenosastoille (12 %, n = 2).

ÄIDINMAIDON LUOVUTTAMISEN IKÄRAJAT

YHTEISTYÖ NEUVOLOIDEN KANSSA

- Alueellinen imetystyöryhmä tai yhteistyötapaamisia (n = 13)
 - Kokoontui tyypillisesti muutamia kertoja vuodessa
- Yhteinen koulutus tai sairaalan järjestämä koulutus neuvoloille (n = 13)
- Pyrkimys yhteisiin toimintatapoihin ja ohjauskäytäntöihin (n = 6)
- Muita: tiedonkulusta huolehtiminen ja sen kehittäminen, yhteiset perhevalmennukset, esimiesten ja lääkärien yhteiset tapaamiset, yhteinen tilastoinnin kehittäminen, vierailut ja muu yhteydenpito

HYVÄT ASIAT

- Käytännön imetysohjauksen kehittäminen (n = 14)
 - Hoitokulttuurin muutos, kehittämisprojektit, perhekeskeisyys, Vauvamyönteisyysohjelman interventioiden (askelten) toteutuminen
- Henkilöstön koulutus ja osaaminen (n = 12)
- Hoidon jatkuvuuden kehittäminen, yhteistyö sairaalan eri osastojen välillä ja sairaalan ulkopuolisten toimijoiden kanssa (n = 7)
- Tilastoinnin ja kehittämistyön tulosten seurannan kehittyminen (n = 5)
- Henkilökunnan asenteet, motivaatio ja sitoutuminen sekä työilmapiiri (n = 5)
- Johdon tuki ja resurssointi (n = 4)

KEHITETTÄVÄT ASIAT

- Lisämaito: käyttö, kriteerit ja antotavat (n = 6)
- Lääkärien koulutus / mukaan saaminen (n = 6)
- Imetysohjauksen käytäntöjen ja interventioiden kehittäminen (ihokontakti, imetyspoli, ensi-imetus, maidonerityksen käynnistäminen, lypsyohjaus) (n = 6)
- Ohjauksen yhteneväisyys / moniammatillinen yhteistyö / yhteistyö neuvoloiden kanssa (n = 5)
- Ohjauksen kehittäminen, tason ylläpito ja ohjausmateriaali (n = 5)
- Auditointiin liittyvä prosessi, aloittaminen, kriteeristön täytyminen, tilastointi ja huonot kokemukset prosessista (n = 3)
- Henkilöstön koulutus, koulutustarpeiden tunnistaminen, motivointi (n = 2)
- Perhehoitotyön kehittäminen (n = 2)

HYVÄT KÄYTÄNNÖT MUILLE SAIRAALOILLE

Osaamisen vahvistaminen

- Tietotyöpajat
- Imetysohjaaja-verkkokoulutus
- Naistalon imetysoseio

Perhekeskeiset toimintamallit

- Coupletcare
- Vanhemmat Vahvasti Mukaan-toimintamalli
- Vauvamyönteinen sote
- Perhehuoneet

Yhteistyön kehittäminen

- Yhteistyö alueen muiden synnytyssairaaloiden kanssa
- Yhteinen imetyskortti ja toimintamalli neuvoloiden kanssa

Käytännön imetysohjauksen kehittäminen

- Vastasyntyneen painonlaskukäyrästä hyödyntäminen
- Imetyssopassi
- Sektion ihokontakti
- Pikkukeskosten ja sairaiden vauvojen imetyksen aloittamisen ohjaus

POHDINTA

- Vauvamyönteisyyden eteen tehdään töitä, ilahduttavan moni sairaala valmistautuu auditointiin tai suunnittelee konkreettisesti sitä
 - Mutta vastauksissa esitettiin kritiikkiä epäselvistä kriteereistä ja prosessista, toivottiin konkreettista apua ja tukea
- Synnyttäneiden osastoilla henkilöstön peruskoulutus hyvällä tasolla, myös imetyskouluttajia osastoilla hyvin
 - Mutta osaamista ei täysimääräisesti käytetä hyväksi, koska kaikissa sairaaloissa ei ole imetyskoordinaattoria, myös koordinaatioon varattu työaika on usein pieni
- Vastasyntyneiden osastoilla runsaasti vaihtelua peruskoulutuksessa, vain vähän imetyskouluttajia ja/tai IBCLC:a
 - Ennenaikaisen tai sairaan vastasyntyneen perheen imetysohjaus vaatii normaalia enemmän tietotaitoa, joten henkilöstön osaamisen ja erityisosaamisen varmistaminen olisi tärkeää
- Lääkäreiden koulutus ei ole systemaattista
 - Lyhytkestoinen, tietoiskutyypinen koulutus ei riittäne riittävän osaamistason saavuttamiseen ja ylläpitoon

POHDINTA

- Imetyspoliklinikoiden osalta alueellinen yhdenvertaisuus ei toteudu
 - Saatavuuden lisäksi ikärajaukset
 - Henkilöstön osaaminen pääosin hyvällä tasolla
 - Odotusaika pääosin melko lyhyt
- Äidinmaidon luovutuksen aikarajat eivät perustu tutkimusnäyttöön
 - Yhtenäistäminen näyttöön perustuen
 - Äidinmaitokeskusten henkilökunnan koulutus
 - Toiminnan kehittäminen
- Yhteistyö neuvoloiden kanssa aktiivista, osaamisen vahvistuessa paino kouluttamisesta yhteistyöhön
- Suuri tarve kansallisesti yhtenäisille käytännöille, erityisesti lisämaito

LISÄÄ TULOXSISTA

- Webinaari maanantaina **25.3 klo 14-16**
 - Ohjeet osallistumiseen:
riikka.ikonen@thl.fi

- Raportti luettavissa maksutta Julkarissa

A screenshot of the STM:n julkaisuarkisto website. The header is orange with the 'Julkaisu' logo and the text 'STM:n hallinnonalan avoin julkaisuarkisto'. Below the header is a search bar with the text 'Haku' and a search button. To the right of the search bar are links for 'Suomeksi', 'Pä iverska', 'In English', and 'Kijaudu'. Below the search bar is a navigation menu with 'Hae Julkariista' and 'Tämä kokoeima'. The main content area shows a search result for the report 'Imetyksen edistäminen synnytyssairaloissa : Selvitys nykyisistä käytännöistä' by Ikonen, Riikka, Hakulinen, Tuovi (2019). The report title is in bold. Below the title are social media sharing buttons for Facebook, LinkedIn, and Twitter. To the right of the main content area is a sidebar with the heading 'SELAÄ KOKOELMAA' and a list of metadata fields: 'Julkaisuaajat', 'Tekijät', 'Nimekkeet', 'Aiasanat', 'Sivukarta'. Below this is another section with the heading 'AINISTOJEN TALLENTAJILLE' and a field for 'Kijaudu sisään'.